

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Številka: 065-02-5/2025/9
Ljubljana, 17. 9. 2025

Državni svet Republike Slovenije je na 31. seji 17. 9. 2025, na podlagi druge alineje prvega odstavka 97. člena Ustave Republike Slovenije (Uradni list RS, št. 33/91-I, 42/97, 66/00, 24/03, 69/04, 68/06, 47/13, 75/16 in 92/21), sprejel naslednji

SKLEP:

Državni svet Republike Slovenije se je seznanil z zaključki posveta Položaj študentov v Republiki Sloveniji ter na podlagi prvega in drugega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta poziva Vlado Republike Slovenije, da zaključke prouči in se do njih opredeli v roku 30 dni.

* * *

Zaključki posveta se glasijo:

»Komisija Državnega sveta za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino ter Študentska organizacija Slovenije (v nadaljevanju: ŠOS) sta 30. 5. 2025 soorganizirali posvet Položaj študentov v Republiki Sloveniji.

Posvet je odprl predsednik Državnega sveta Marko Lotrič, sledila je predstavitev Predloga zakona o urejanju položaja študentov (ZUPŠ-2) s strani predsednika ŠOS Luke Mihaliča in članov predsedstva ŠOS Anabele Todorović, Simona Fridla, Lene Stevanovič in Fazla Gashija. Problematika položaja študentov v Republiki Sloveniji je bila predstavljena na dveh okroglih mizah:

- na okrogli mizi z naslovom Duševno zdravje študentov – med stigmo, storitvami in sistemom so sodelovali Matej Vinko (predstojnik Centra za duševno zdravje na Nacionalnem inštitutu za javno zdravje), Aleksandra Jeličić (spec. klinična psihologinja iz Zdravstvenega doma za študente Univerze v Ljubljani), prof. dr. Mojca Zvezdana Dernovšek (vodja po pooblastilu Sektorja za duševno zdravje in demenco na Ministrstvu za zdravje), Simon Fridl (vodja Odbora ŠOS za socialna in zdravstvena vprašanja in vodja projekta »Naj se ti ne zrola«) in Deni Poljak (vodja Odbora za duševno zdravje pri Zvezi študentov medicine Slovenije); pogovor je povezoval Klemen Peran (direktor Zavoda Študentska svetovalnica);
- na okrogli mizi z naslovom Študentsko bivanje – med dostopnostjo, kakovostjo in prihodnostjo so sodelovali Urban Kodrič (državni sekretar na Ministrstvu za visoko šolstvo, znanost in inovacije), Tomaž Pečnik (direktor Študentskega doma Ljubljana), Luka Mihalič (predsednik ŠOS) in mag. Marko Novak (predsednik Združenja FIABCI Slovenija); pogovor je povezoval Fazli Gashi (predsednik Odbora za obštudijske in interesne dejavnosti študentov, ŠOS).

Predstavljena je bila tudi analiza ankete o študentskem bivanju s strani Anabel Todorović, predsednice Odbora ŠOS za visoko šolstvo in izobraževanje.

Posvet sta povezovala predsednik ŠOS Luka Mihalič in član Komisije za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino državni svetnik Drago Žura.

* * *

IZHODIŠČE IN NAMEN POSVETA

Položaj študentov ostaja eno od pomembnejših vprašanj socialne in izobraževalne politike. Kljub deklarativni zavezanosti k dostopnemu in kakovostnemu visokošolskemu izobraževanju se študenti vse pogosteje soočajo z negotovostjo na področju bivanja, omejeno dostopnostjo do zdravstvenih in svetovalnih storitev, izzivi, povezanimi z duševnim zdravjem, ter ostalimi preprekami iz vsakdanjega življenja. Sistemski odzivi na te izzive pogosto zaostajajo za dejanskimi potrebami, kar kliče po poglobljeni javni razpravi in dolgoročnih rešitvah. V tem okviru je ŠOS pobudnik Predloga zakona za urejanje položaja študentov (ZUPŠ-2), ki naslavlja določene vidike študentskega življenja. Posvet je bil priložnost za izpostavitve tudi dveh temeljnih področij, ki še naprej ostajata posebej pereči: duševno zdravje študentov in dostopnost študentskega bivanja.

PREDSTAVITEV NOVELE ZAKONA O UREJANJU POLOŽAJA ŠTUDENTOV (ZUPŠ-2)

ŠOS je pripravila nov predlog Zakona o urejanju položaja študentov (ZUPŠ), s katerim se želi celovito urediti ključna področja študentskega življenja, kot so študentsko delo, prehrana, zdravstvo in štipendiranje. Predlog je rezultat večmesečnih usklajevanj s pristojnimi ministrstvi in poslanskimi skupinami, pri čemer je bil zakon februarja predan predsednici Državnega zbora. Predlog zakona je nastajal v sodelovanju z Ministrstvom za zdravje in Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti. Kot neusklajeno ostaja uvedba zavarovalne podlage iz naslova študija in vključitev študentskega predstavnika v skupščino Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije (ZZZS).

Predlog sprememb obsega vrsto ukrepov, s katerimi se celovito naslavlja socialna varnost študentov ter zagotavlja boljše pogoje za študij, delo in vključevanje v družbeno življenje. Ključna področja vključujejo študentsko delo, subvencionirano prehrano, štipendiranje in zdravstveno zavarovanje.

Študentsko delo ostaja eden glavnih virov prihodkov študentov, saj so ti 2023 iz tega naslova ustvarili kar 297 milijonov evrov neto prihodkov, medtem ko je država za državne štipendije namenila le 98 milijonov evrov. Ta razkorak potrjuje pomen študentskega dela za socialno varnost, saj študentom omogoča uspešno dokončanje študija. Predlog zakona zato uvaja spremembo metodologije izračuna minimalne urne postavke za študentsko delo, ki bi se približala plači za delo po pogodbi o zaposlitvi, hkrati pa bi se ta postavka povišala za 5,4 %, kar bi neposredno povečalo neto prihodke študentov. Pri tem finančne posledice za državni proračun niso predvidene.

Na področju subvencionirane študentske prehrane zakonski predlog odgovarja na povečane življenjske stroške in spremembe v načinu izvajanja študija. Predlagan je dvig višine subvencije z dosedanjih 4,10 evrov na 5,05 evrov. Nadalje predlog širi

časovno obdobje koriščenja subvencionirane prehrane na čas med 7. in 24. uro, kar odgovarja na hibridne oblike študija, večerno izvajanje predavanj in nočno delo študentov. Predlaga se tudi ukinitve omejitve subvencij zgolj na delovne dneve, saj študijske obveznosti potekajo tudi ob koncih tedna, zlasti v izpitnih obdobjih. Predlagane spremembe skupno znašajo okoli 5,3 milijona evrov letno, sredstva pa so že zagotovljena v proračunu.

V okviru štipendijske politike se osredotoča na tri ključne spremembe. Prva se nanaša na starševstvo kot opravičljiv razlog za podaljšano prejetje štipendije – predlog omogoča, da štipendijo v tem primeru prejmeta oba starša, če imata status študenta, s čimer se zagotavlja enakopravna razdelitev bremena vzgoje otroka. Druga sprememba podaljšuje rok za zaključek študija brez obveznosti vračila štipendije – študent bi imel dodatni mesec za zaključek vseh obveznosti, čeprav v tem času štipendije ne bi več prejemal. Tretja sprememba predvideva možnost prejemanja štipendije v obeh absolventskih letih, kar odpravlja neskladje z drugimi študentskimi pravicami (prehrana, bivanje, zdravstveno zavarovanje). Finančne posledice teh sprememb so ocenjene na manj kot 40.000 evrov letno.

Predlog zakona posega tudi na področje zdravstvenega zavarovanja. Po veljavni zakonodaji študenti ob dopolnjenem 26. letu izgubijo pravico do zavarovanja kot vzdrževani družinski člani, ne glede na to, ali še vedno redno študirajo. Predlog zakona predvideva odpravo te arbitrarne starostne meje in omogoča, da so študenti zavarovani za čas trajanja študija, dokler niso zaposleni, samozaposleni ali prijavljeni kot brezposelne osebe. Ukrep je pomemben z vidika enake obravnave in preprečevanja socialne izključenosti. Finančna obremenitev za 3450 študentov, ki bi ostali upravičeni do kritja prispevkov, znaša skupno okoli 2,75 milijona evrov letno (Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje skupaj).

Poleg tega predlog zakona vključuje tudi zahtevo po vključitvi predstavnika študentov v skupščino Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije. Študenti z občasnim delom letno prispevajo več kot 16 milijonov evrov v zdravstveni sistem, 2023 celo 20 milijonov evrov, vendar kljub temu nimajo svojega predstavnika v organih odločanja. Vključitev bi okrepila socialni dialog in zagotovila bolj uravnoteženo zastopnost vseh interesnih skupin v sistemu zdravstvenega zavarovanja.

Nov zakon bi celovito krepil socialno in ekonomsko varnost študentov ter izboljšal dostop do temeljnih storitev, kot so izobraževanje, prehrana in zdravstveno varstvo. S predvidenimi finančnimi sredstvi, ki so v večini že zagotovljena v proračunu, predstavlja uravnotežen in izvedljiv zakonodajni poseg z neposrednim učinkom na kakovost življenja mladih v izobraževalnem procesu.

ANALIZA ANKETE O ŠTUDENTSKEM BIVANJU

ŠOS je 2025 začel s projektom ŠOS za bivanje, s katerim celovito naslavlja stanovanjsko problematiko študentov, področje, ki je bilo prepoznano tudi kot eno izmed ključnih tem v okviru Medgeneracijske koalicije Slovenije. Projekt se osredotoča na izboljšanje dostopnosti in kakovosti študentskega bivanja, in sicer z zagovarjanjem povečanja števila študentskih domov, njihove prenove, višjih subvencij tako za bivanje v domovih kot pri zasebnikih ter z urejanjem razmer na trgu najemnih stanovanj.

Maja 2025 je bila izvedena obsežna anonimna anketa o stanju študentskega bivanja, pri kateri je sodelovalo 1.640 študentov. Rezultati prvega vprašanja so pokazali, da približno polovica študentov biva v študentskem domu, 31 % v zasebnem najemu, 18 % pri starših, ostali pa v drugih oblikah bivanja. Med študenti v študentskih domovih je le 26 % takoj prejelo posteljo, 19 % jih je nanjo čakalo več kot pol leta, 3 % pa več kot eno leto. Zato se številni študenti začasno zatekajo v zasebni najem ali ostanejo doma. V domovih so kot ključne težave izpostavljene dotrajana oprema, slabo vzdrževanje, nezadostna internetna povezava in slaba higiena skupnih prostorov. Manjši delež anketirancev je izpostavil tudi medosebne konflikte, predvsem v povezavi s hrupom ali preveč restriktivnim vzdušjem. Pozitivno izkušnjo bivanja brez težav je poročalo le 7 % študentov.

Na drugi strani je zasebni najem pogosto neprostoVOLjna izbira, saj se je kar 38 % študentov odločilo za zasebnike zaradi pomanjkanja prostora v študentskih domovih. Povprečen čas iskanja stanovanja je bil do šest mesecev, kar kaže na težavno dostopnost stanovanj za študente. Več kot tretjina študentov, ki živijo sami, plačuje več kot 500 evrov mesečne najemnine brez stroškov, medtem ko tisti, ki si delijo sobo ali stanovanje, praviloma plačujejo med 200 in 300 evrov. Stroški, ki jih imajo poleg najemnine, najpogosteje znašajo med 50 in 100 evrov.

Anketa je razkrila tudi nizko informiranost glede državnih subvencij za bivanje pri zasebnikih – kar 21 % študentov sploh ne ve, da ta možnost obstaja, subvencijo pa prejema približno tretjina. Pomembna težava zasebnega najema je tudi njegova nestabilnost: več kot tretjini študentov najemodajalci poleti prekinejo pogodbo, najpogosteje zato, da stanovanja oddajajo turistom. To je posebej problematično v obalni regiji, kjer izpitni roki potekajo tudi avgusta in septembra. Študenti pogosto poročajo tudi o omejitvah, ki jih postavljajo najemodajalci (npr. prepoved uporabe klimatskih naprav, nadzor nad obiskovalci), pa tudi o slabih bivanjskih pogojih (plesen, bivanje v kletnih prostorih brez oken).

Izpostavljena je bila tudi pravna negotovost – 14 % študentov nima podpisane najemne pogodbe, skoraj dve tretjini pa ne ve, ali je pogodba prijavljena na FURS. Kar 17 % jih je navedlo, da pogodba ne odraža dejanske višine najemnine. Prisotna je tudi praksa dvojnih pogodb, kjer lastniki prijavijo nižje zneske najemnin za davčne potrebe.

RAZPRAVA

Razpravljavci so poudarili pomen predlaganih ukrepov, med katerimi so izpostavljeni dvig subvencije za študentsko prehrano, dvig minimalne urne postavke za študentsko delo ter ureditev zdravstvenega zavarovanja za vse dijake in študente s stalnim prebivališčem v Republiki Sloveniji.

Na okrogli mizi o duševnem zdravju študentov je bilo poudarjeno, da se študentje vse pogosteje soočajo z duševnimi stiskami, ki izvirajo iz študijskega pritiska, socialne izolacije in negotovosti glede prihodnosti. Izpostavljeno je bilo pomanjkanje dostopnih storitev duševnega zdravja, dolge čakalne dobe ter kadrovske podhranjenosti v javnem sistemu. Ob tem je bilo opozorjeno na nujnost systemskega pristopa in večjega vlaganja v preventivne programe ter destigmatizacijo iskanja pomoči. Poseben poudarek je bil namenjen dejstvu, da v nekaterih regijah, kot sta Maribor in Primorska,

še vedno ni specializiranega zdravstvenega doma za študente, kar še dodatno otežuje dostop do podpore. Poudarjeno je bilo tudi, da so obstoječe možnosti premalo izkoriščene (sistematski pregled v prvem letniku prve in druge stopnje). Ocenjeno je bilo, da je za izboljšanje stanja ključno večje in enotno prizadevanje študentske skupnosti za ureditev položaja ter tesnejše sodelovanje z državnimi institucijami.

Na okrogli mizi o bivanjski problematiki študentov so sogovorniki razpravljali o vse bolj pereči stanovanjski stiski, s katero se soočajo študentje po vsej Sloveniji. Poudarili so, da primanjkuje cenovno dostopnih študentskih postelj, še posebej v večjih univerzitetnih središčih, kjer povpraševanje močno presega zmogljivosti javnih domov. Razprava je osvetlila tudi pomanjkljivosti obstoječih mehanizmov državne podpore in investicij v študentsko infrastrukturo, pri čemer so predstavniki institucij predstavili načrte za širitev zmogljivosti in vključevanje zasebnega sektorja. Izpostavljeno je bilo tudi vprašanje regulacije trga zasebnih najemov, kjer študentje pogosto naletijo na visoke cene in negotove pogoje.

ZAKLJUČKI POSVETA

- Vlada, Državni zbor in Državni svet naj podprejo predlagani zakon.
- Izražena je bila podpora uveljavitvi nove zavarovalne podlage zdravstvenega zavarovanja, ki bo bolj vključujoča za vse dijake in študente v primerjavi s trenutno veljavno zakonodajo.
- Na področju duševnega zdravja študentov je treba okrepiti psihosocialno pomoč, namenjeno študentom prek javnih zdravstvenih ustanov. Pristojno ministrstvo se pozove k povečanju kapacitet zdravstvenega kadra na področju duševnega zdravja in olajšanju dostopa do kakovostnih virov pomoči. Sem spada tudi umestitev pregledov duševnega zdravja kot obveznega dela rednega sistematskega pregleda.
- V prid duševnemu zdravju študentov je treba okrepiti storitve, namenjene nudenju psihološke podpore v visokošolskih zavodih, pri čemer se pristojno ministrstvo in vodstva univerz ter visokošolskih zavodov poziva, da se aktivno vključijo v reševanje problematike.
- Pomemben del v skrbi za duševno zdravje in odpornost so tudi preventivni programi. Pristojni naj poskrbijo za poenotenje preventivnih programov, ki jih izvaja nevladni sektor, in doseganje sistemskih sprememb na kritičnih področjih duševnega zdravja, da bo do obremenjevanja zdravstvenega sistema prihajalo v čim manjši meri.
- Na področju bivanja študentov je treba pospešiti pripravo projektne dokumentacije za gradnjo novih študentskih domov. Izražena je bila podpora napovedanemu dvigu subvencij za bivanje v javnih študentskih domovih ter pri zasebnikih za 40 oz. 70 %.
- Investicija v študentske domove je najcenejša investicija na področju javne stanovanjske gradnje. Študentski domovi lahko ob morebitnih prostih kapacitetah tudi odigrajo vlogo pri prehodu med izobraževanjem in zaposlitvijo ter nudijo prehodni in začasen dom tudi tistim skupinam mladih, ki so ravno zaključili izobraževanje oziroma so vstopili v svojo prvo zaposlitev.

- Pristojno ministrstvo in vodstva študentskih domov se poziva k rednim pregledom za zagotavljanje požarne in potresne varnosti študentskih domov, če je to potrebno, tudi ustreznim prenovam.
- Stanovanjsko zakonodajo je treba izboljšati tako, da bo ta nudila več varnosti tako najemodajalcem kot najemnikom. Nuditi mora spodbude za zakonito oddajanje nepremičnin v dolgotrajni najem, kar bo lahko povečalo ponudbo in kakovost najemnih stanovanj.
- Krepani je treba gradnjo javnih najemnih stanovanj, ki morajo biti dostopna in infrastrukturno urejena (bližina javnih storitev in javnega prevoza). Z večjo ponudbo se bo sprostil tudi zasebni najemniški trg, kar bo ugodno vplivalo tudi na študente, ki iščejo nastanitev na trgu.

* * *

Komisija za izobraževanje, kulturo, znanost, šport in mladino na podlagi seznanitve z zaključki posveta, predlaga Državnemu svetu, da ob seznanitvi z zaključki sprejme naslednji sklep:

Državni svet na podlagi prvega in drugega odstavka 97. člena Poslovnika Državnega sveta poziva Vlado Republike Slovenije oz. Ministrstvo za visoko šolstvo, znanost in inovacije, Ministrstvo za zdravje in Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti, da zaključke javne razprave proučijo in se do njih opredelijo v roku 30 dni.

Marko Lotrič
predsednik